

Sztálin teremtett új életet, új világot ezen a területen. Megmutatták, hogy a szovjetország boldogul külföldi hitelek, kölcsönök nélkül is, mert a gyárak és üzemek, bankok, kereskedelem és vasutak jövedelmét nem elődsi tulajdonosok kapják, hanem magam, az állam és az elköltheti ezeket az anyagi javakat arra, hogy új vállalatokat építsen, de ezenkívül a szovjetparasztok már nem fizetnek a nagybirtokosoknak évi félmilliárd aranyrubel árendát a földjükért. A sztálini öt éves tervek biztosították az ország teljes gazdasági önállóságát és a szovjetállam kivívta teljes gazdasági függetlenségét.

Csodálattal szemlélhetjük ebből a munkából, hogy mire képes a szocialista tervgazdálkodás. Óriási számok ékesítik az új öt éves tervet is. A szemléltető rajzok egész sora mutatja, hogyan növekszik a Szovjetunió ipari termelése, hogyan nő az acéltérmelés, a széntermelés millió tonnákban, hogyan nő a villanytelepek teljesítőképessége millió kilowattokban, hogyan nő az elektroenergiatermelés, a vetésterületek, a nemesgápona terméshozama, a traktorok és kombájnok termelése, gyártása, a szállítóeszközök teherfuvarozása, hogyan nőnek ugyanakkor a minősített szakemberek keretei, a klubok, közkönyvtárak és mozik száma, hogyan nőnek az állami kiadások a lakosság kulturális és életigényeinek kielégítésére. Mindezeket túl azt is láthatjuk, hogyan nő éppen a tervszerű gazdálkodás következtében a nemzeti jövedelem is, amely az ország dolgozóinak egyre jobb és jobb életkörülményeit biztosítja.

Nemcsak érdekes olvasmány, nemcsak hiteles és pontos beszámoló ez a könyv, de egyben biztató is számunkra. Biztatást nyújtanak ezek a példák ahhoz, hogy a szocialista tervgazdálkodás útján Magyarországon is megteremthetjük a válságmentes, biztos alapokon nyugvó gazdasági életet.

LŐKÖS ZOLTÁN

ACZÉL TAMÁS: A SZABADSÁG ARNYÉKÁBAN.

Új, tehetséges, realista alkotás. Problémája: hogyan alkalmazkodik a hosszú élnyomatás alatt helytelen irányban fejlődött magyar társadalom a felszabadulást nyújtotta új lehetőségekhez. Technikai megoldás adva volt az egész ma-

gyar társadalom felvonultatásához: egy budapesti ház össze nem tartozó lakói a közös pincébe szorultak az ostrom alatt. Együtt volt itt a kurzussal felkapaszkodott „keresztény középosztály”, — a zsidó üzletek mindenre kapható fosztogatói, a dzsentri köztisztviselő, az aljas, mindenkit kiszolgáló és gerinctelen kispolgár-házparancsnok, aki egyik napról a másikra *testvér*-ből *elvtárs*-sá vedlik, itt is, ott is korrupt; a gyáva spicli, a hamis papirokkal bujkáló zsidólány s a sebesült partizán! Ezek, ismerősei és távollévő hozzátartozói — munkások és gyártulajdonosok, fasiszta tisztok és paraszibakák, meg muszosok, deportőrök és deportáltak, bujkáló kommunisták és orvgyilkos fasiszták — valóban az akkori egész magyar társadalmat adják.

Az ideológiai megoldás szintén jó, mert megmutatja, hogy a demokráciával valóban csak azok állnak szemben, akiknek a demokrácia az érdekeit sérti: a gyárosok, a feketézők, a dzsentri földbirtokos, a kulák (megjegyzendő, hogy hibája a regénynek, hogy csak a sváb kulák ellenállását mutatja be, holott tudjuk, hogy a magyar, a román, vagy az orosz kulák éppígy állt és áll szemben a demokratikus átalakulással) és a reakciós, fasiszta pap, aki az „isteni gyűlöletet” prédikálja a Vörös Hadseggel és a demokráciával szemben. A demokráciához eljut mindenki, akinek a demokrácia az érdekeit szolgálja: az üzemi munkás, a kisparaszt, a dolgozók minden rétege. A regény egy alakja a dzsentrilány, az orvgyilkos fasiszta húga, szintén eljut egészen a Pártig — bár ez a leány a könyv leggyengébben sikerült, legkevésbé realiztikusan rajzolt alakja, az ő metamorfózisa és demokratizálódása legkevésbé indokolt — szintén a szerző jószándékát bizonyítja: sorsa bizonyítéka annak, hogy *mindenkiből* válhatik demokrata, ha hajlandó a saját kicsinyes szempontjain felülemelkedni és az osztályelőítéleteit levetni. Ki kell emelni még a regény nagy érdemét: bemutatja, igen realiztikusan és nagyon meggyőzően, hogy a zsidóság osztálytagozódása éppúgy valóság, mint a világ valamennyi osztálytagozódása, hogy a zsidó tőkés éppúgy kizsákmányolja a zsidó alkalmazottját, mint a parasztvevőjét és hogy hajlandó kezét fogni a demokrácia ellen

a tegnapi „arizáló“-jával, aki kifosztotta őt.

Meg kell még emlékezni Aczél Tamás színes magyar stílusáról és meszerien kezelt nyelvéről. A regény minden alakja úgy beszél, hogy az ember érzé hitelességét az alaknak, a párbeszédnek feszültek, drámaiak, a leírások elevenek, olvasmányosak és a meseszöveg igen fordulatos és ötletes.

LANG DEZSŐ

MÓRICZ ZSIGMOND: CSIBE. (Athenaeum.)

Egy külvárosi proletárleány sorsát és életének eseményeit beszéli el nekünk ebben a kötetében Móricz Zsigmond. Megmutatja, hogyan harcol osztályléte által felvetett nagy problémákért, milyen állást foglal el a művészet, a parasztkérdés, az „urak“ problémáival kapcsolatban. Ezekre a nagy kérdésekre a polgári iskolákban el nem fordított ítélete és éles proletárorszólone sokkal helyesebb és lényegesebb válaszokat ad, mint az uralkodóosztály teoretikusai. Móricz Zsigmond felismerte benne az igazi kritikust, ezért kérdi mindenről a véleményét, ezért mesélteti éppen úgy, ahogy Tolsztoj valamikor az orosz parasztokat beszéltette. Ahogyan Tolsztoj parasztjai kimondták a megsemmisítő kritikát az orosz feudalizmus felett, ugyanolyan megsemmisítő bírálatot ad a kis Csibe a magyar uralkodóosztály államáról és művészetéről.

Csibe életének hátterében a nyomorgó proletáriátus sorsa elevenedik meg. Az éhezõ család, a féltékeny feleség, a bérház fojtogató atmoszférája, az állásnélküli ágyrajárók mind azt a társadalmat vádolják, amelyik őket idáig juttatta. De ami mindezen a sötétségen keresztülvilágít: a proletárszolidaritás, a kis örömlök tiszta élvezete, az egészséges világszemlélet és a kizsákmányolók gyűlölete. Csibe tiszta, kedves alakja a jövő társadalom, a szocialista társadalom embere felé mutat.

CSABAI ZOLTÁN

VALENTIN KATAJEV: HAJRÁ! (Athenaeum.)

Egyszerű, de tiszta művészi eszközökkel mutatja be Katajev a szovjet élet, s a szovjet emberek harcait és munkáját.

Regénye tárgyát nem képzeltebből, de a valóságból méri: az első szovjet öt-éves terv valórválásának lehetünk ta-

núi a regény olvasása közben. A technika és az ember közös diadaláról beszél és ráébreszti az olvasót arra, hogy a tudatos tervszerűség csodákat művelhet.

Egy ipartelep születését vetíti elénk az író; a magnitogorszki erőműtelep építkezésének vagyunk tanúi és szinte minket is lázba hoz a munkaverseny, mely állandó belső feszültséget ad Katajev sorainak, mikor arról számol be, hogyan küzdenek az egyes munkadandárok brigádjai a többtermelésért, s a vándordíjért; a vörös zászlóért.

Alakjai: Marguliesz, Kornejev, Chamunov, Iscsenko, Jemakov, s a szovjet férfiakkal vállvetve küzdő nők: Fnya, Olja, Sura — mind, mind harcos öntudattal küzdenek s a közös eszmény, amely fűti valamennyit: határidő előtt elvégezni a kijelölt munkát és ezzel egyidőben — túlteljesíteni azt!

A magnitogorszki és a távoli charkovi betonöntők közötti verseny váltakozó eredményéről, elcsüggedésről és mekiluzdulásokról számol be a regényíró szinte a krónikás pontosságával és együtt örülünk a magnitogorszki betonmunkásokkal, mikor végül is a munka helyes megszervezésével és a technikai vonatkozású kérdések, akadályok legyőzésével messze túlszárnyalják a hosszú ideig egyedülálló charkovi rekordot; mert érezzük, hogy munkánkhoz mi is erőt merithetünk a szovjetemberek erős, áldozatvállaló harcaiból.

A fordítás Trócsányi Zoltán munkája.

KÁROLYI VILMOS

GORKIJ: EMBER SZÜLETIK. (Szikra.)

Nemcsak a beavatottak, de a tömegek széles rétege előtt is ismertek Gorkij művei. Most megjelent novellái csak könnyebbé teszik életművének megértését. Gorkij a nagy mesemondókra emlékeztet. Nemcsak korának hű és másíthatatlan rajzát kapjuk egy-egy novellájában, hanem az események változatos izgalmát és a szépséget, mely nem öncélúságával kíván gyönyörködtetni, hanem akkor is széles perspektívát ad, ha csak a tenger szeleiről beszél, melyek könnyebbé teszik a halászok számára a hőség elviselését.

Gorkij hősei nem élnek „lelki“ életet, a sorsukadta kényszer szabja meg létüket, rendeltetésük csak annyi, hogy a társadalom által megszabott keretek